

Augustyn Mika

ABC

Sadownictwa

ABC Sadownictwa adresowane jest do młodych sadowników, studentów i uczniów szkół ogrodniczych. Opracowanie składa się z dwóch części. Pierwsza część zawiera zwięzły opis zakładania i prowadzenia plantacji wszystkich gatunków drzew i krzewów owocowych. Znajdziemy tu również informacje o wartości owoców dotąd nieuprawianych na plantacjach towarowych i o owocach egzotycznych.

Druga część opracowania ma charakter encyklopedyczny. Wśród haseł ułożonych alfabetycznie znajdziemy krótką informację na każdy temat z dziedziny sadownictwa.

SPIS TREŚCI

6 NAJWAŻNIEJSZE ROŚLINY SADOWNICZE KLIMATU UMIARKOWANEGO

6	Jabłoń	9	Porzeczki i agrest
6	Grusza	10	Malina
7	Śliwa	10	Jeżyna
7	Czereśnia	11	Truskawka
8	Wiśnia	11	Poziomka
8	Brzoskwinia	12	Borówka wysoka
8	Morela	12	Winorośl
9	Orzech włoski	12	Aronia
9	Leszczyna		

14

MAŁO ZNANE ROŚLINY SADOWNICZE O DUŻEJ WARTOŚCI

14 Aktinidia

14 Bez czarny

15 Borówka brusznica

16 Cytryniec chiński

16 Czeremcha

17 Dereń jadalny

18 Jarząb pospolity (jarzębina)

18 Kolcowój (goji)

19 Morwa

20 Nieszpułka

20 Pigwa

21 Pigwowiec

22 Rokitnik

22 Róża

23 Suchodrzew

24 Świdośliwa

24 Żurawina wielkoowocowa

28

OWOCE KLIMATU TROPIKALNEGO I SUBTROPIKALNEGO

28 Acerola

29 Ananas

29 Awokado

30 Banan

30 Cytrusy

32 Daktylowa palma

33 Figa

33 Granat

34 Hurma (kaki)

34 Karambola

35 Kasztan jadalny

36 Kiwi

36 Kokosowa palma

37 Liczi

37 Mango

38 Migdał

39 Oliwka

39 Papaja

40 Pistacja

40 Pitaja

42

UPRAWA PODSTAWOWYCH GATUNKÓW DRZEW I KRZEWÓW OWOCOWYCH

42	Uprawa jabłoni
55	Uprawa gruszy
60	Uprawa śliw
65	Uprawa czereśni
70	Uprawa wiśni
74	Uprawa brzoskwini
78	Uprawa moreli
80	Uprawa orzecha włoskiego
83	Uprawa leszczyny
86	Uprawa porzeczek i agrestu
94	Uprawa maliny
99	Uprawa jeżyny
101	Uprawa truskawki
106	Uprawa poziomki
107	Uprawa borówki wysokiej
111	Uprawa winorośli
117	Uprawa aronii

120

ALFABETYCZNY SPIS WAŻNIEJSZYCH TERMINÓW Z ZAKRESU SADOWNICTWA

na skalę towarową w krajach ciepłych i suchych, w południowych regionach Rosji, we Włoszech, w Turcji, Grecji, Hiszpanii, Portugalii, a także w Stanach Zjednoczonych – w Kalifornii. W klimacie kontynentalnym drzewa moreli są wytrzymałe na mróz i odporne na choroby, żyją do 100 lat. W Polsce dla moreli jest za chłodno i za mokro – zapadają na choroby kory i drewna.

Orzech włoski

Orzech włoski (*Juglans regia*), należący do rodziny orzechowatych (*Juglandaceae*), pochodzi z Azji Mniejszej, a do naszego kraju trafił z Włoch, rozpowszechniony przez zakony bonifratrów i cystersów. W Polsce orzech włoski bardzo często towarzyszy obejściom wiejskim – latem daje głęboki, chłodny cień, a jesienią dostarcza smacznych orzechów. Drzewo orzecha włoskiego jest długowieczne. Dzięki dużej zawartości garbników nie jest podatne na

orzech włoski

choroby grzybowe, ma również nadzwyczajne zdolności do regeneracji. Dzięki temu w południowych dzielnicach Polski spotykane są nawet 200-letnie egzemplarze tego drzewa.

Leszczyna

Leszczyna, należąca do rodziny brzoźowatych (*Betulaceae*), liczy kilkadziesiąt gatunków, z których w Polsce spotykamy powszechnie leszczynę pospolitą (*Corylus avellana*). W uprawie towarowej dominują gatunki z południa Europy: leszczyna pontyjska (*C. pontica*) i leszczyna długookrywowa (*C. maxima*).

leszczyna

Porzeczki i agrest

Dziki gatunki porzeczki czarnych, kolorowych i agrestu, należących do rodziny agrestowatych (*Grossulariaceae*), spotyka się w całej Europie oraz w środkowej

Regulowanie owocowania. Owocowanie grusz reguluje się przede wszystkim przez cięcie. Przy zbyt obfitym zawiązywaniu owoców można opryskać drzewa środkami chemicznymi do przersedzania zawiązków, podobnie jak jabłonie. Niekiedy przerywa się zawiązki owocowe, głównie na obficie owocującej odmianie 'Konferencja'.

Najgroźniejsze choroby. Do najgroźniejszych chorób występujących na gruszach należą: zaraza ogniowa, parch gruszy, biała plamistość liści grusz, rdza grusz. Zarazę ogniową zwalcza się w taki sam sposób, jak zarazę jabłoni. Pozostałe choroby grzybowe zwalcza się według programu zwalczania parcha jabłoni.

Zaraza ogniowa. → *Alfabetyczny spis ważniejszych terminów z zakresu sadownictwa*

Parch gruszy. → *Alfabetyczny spis ważniejszych terminów z zakresu sadownictwa*

miodówka gruszowa plamista: a – owad dorosły; b – larwa i jaja; c – uszkodzenia na owocach

Parch gruszy. Zwalczenie → *Parch jabłoni*

Biała plamistość liści grusz. Zwalczenie → *Parch jabłoni*

Najgroźniejsze szkodniki. Do najgroźniejszych szkodników grusz należą: miodówki, paciornica gruszowianka, pryszczarek gruszowiec, szpeciele.

Miodówka gruszowa (*Psylla*). Najgroźniejszy szkodnik w sadach gruszowych. Występują dwa gatunki miodówki: miodówka gruszowa plamista (*Psylla piri*) i miodówka gruszowa czerwona (*P. pirisuga*). Pierwsza z nich może wyrządzić na gruszach duże szkody, ponie-

wiązkowym systemem korzeniowym. Na szczycie pędów tworzą się pąki kwiatowe, dwukrotnie w ciągu roku. Z pąków powstałych jesienią rozwijają się kwiaty i owoce w kolejnym sezonie wegetacyjnym (czerwiec/lipiec). Z pąków uformowanych wiosną i latem owoce dojrzewają późnym latem i jesienią. Owoce poziomki zaliczamy do owoców rzekomych, gdyż powstaje z rozrośniętego dna kwiatowego.

Wymagania klimatyczne i glebowe.

Poziomki wymagają siedliska słonecznego, ciepłego. Pożądany jest skłon południowy. Do ich uprawy najodpowiedniejsze są gleby lekkie, gliniasto-piaszczyste.

Odmiany. W warunkach naturalnych występują poziomki, które wytwarzają rozłogi podobnie jak truskawki oraz poziomki bezrozłogowe. Uprawiane są odmiany bezrozłogowe, rozmnażane z siewu nasion, najbardziej popularne to: 'Baron Solemacher' i 'Rugia'.

Rozmnażanie poziomek. Najczęściej wysiewane są nasiona do skrzynek późnym latem, co umożliwi uzyskanie rozsady przed zimą. Rozsadę sadi się na wiosnę. Największy plon owoców uzyskuje się w drugim i trzecim roku po posadzeniu roślin.

Zakładanie plantacji. Pole pod poziomki przygotowuje się podobnie jak pod truskawki. Szczególną uwagę należy zwrócić na oczyszczenie pola z chwastów trwałych. Najpraktyczniejsza jest uprawa zagonowa, gdzie zagon składa się z 3–5 rzędów, oddalonych od

siebie 50 cm, a sadzonki sadi się co 20 cm w rzędzie. Między zagonami pozostawia się pasy 90 cm na uliczki robocze.

Pielęgnacja plantacji. Najważniejszym zabiegiem pielęgnacyjnym jest niszczenie chwastów. Wczesną wiosną i późną jesienią można zastosować herbicydy. Od maja do września herbicydów nie wolno stosować ze względu na zbiory owoców. Pozostaje częste pielęgnowanie ręczne.

Choroby i szkodniki poziomki. Są takie same jak na truskawce (→ *Najgroźniejsze choroby truskawki, Najgroźniejsze szkodniki truskawki*).

Zbiór owoców. Poziomki zbiera się do małych pojemników poliestrowych o pojemności 100, 200 i 250 g.

Uprawa borówki wysokiej

Znaczenie gospodarcze. Uprawa borówki wysokiej rozwija się bardzo dynamicznie na całym świecie, również i w Polsce, gdzie zbieramy rocznie około 10 tys. ton tych owoców. Powodem takiego rozwoju upraw są walory smakowe jagód, ich duże zastosowanie w przemyśle przetwórczym, piekarnictwie, niebagatelne wartości dietetyczne i prozdrowotne. Od dwudziestu lat producenci borówki z trudem nadążają za wciąż niestąbnącym na nie popytem.

Prof. dr hab. Augustyn Mika – absolwent Wydziału Ogrodnictwa SGGW w Warszawie, długoletni pracownik Instytutu Ogrodnictwa w Skierniewicach, propagator uprawy drzew kartowych, specjalista od formowania i cięcia koron, entuzjasta uprawy gatunków mało znanych. Autor książek popularyzujących wiedzę sadowniczą oraz kilkuset artykułów opublikowanych w czasopismach ogrodniczych.

ISBN 978-83-61574-07-1

9 788361 574071